

CD KLASSIEK

Vroege muziek uit Venetië
Instrumenta Musica

Violist Rainer Arndt stichtte enkele jaren geleden het platenmerk Ramée, dat met een bescheiden aantal uitgaven toch al een mooi marktaandeel wist te verwerven. Het label is gespecialiseerd in oude muziek, maar die mag gerust ook 'nieuw' worden genoemd. Vaak gaat het immers om partituren die al eeuwen niet meer ter hand werden genomen.

Dat was het lot van deze motetten, canzones en sonates uit het Venetië van de zestiende en zeventiende eeuw. In die tijd krioelde het in de Dogenstad van muzikanten en componisten. Velen kwamen uit het buitenland. En die kruisbestuiving leidde tot vruchten die vaak niet in Venetië werden geoogst, maar in andere delen van Italië of zelfs 'boven de Alpen'.

Onder de componisten bijeengebracht op deze opname zijn vooral Giovanni Battista Riccio en Carlo Filago goed vertegenwoordigd. De eerste werkt nog sterk in het verleden van de motet- en madrigaalkunst zoals die uit de Vlaamse polyfonie werd ingevoerd. De stukken zijn al dan niet begeleid met de typische bazuin, hier bespeeld door dirigent Ercole Nisini. Ook heel fijn is Riccio's canzon *La Grileta*, uitgevoerd op twee elkaar 'echoënde' violen. Hoewel Riccio een halve eeuw vóór Heinrich Ignaz Biber werd geboren, horen we bij laatstgenoemde nog invloeden van dit verfijnde vioolwerk. De andere componist die we op de cd horen is Carlo Filago. Hij staat vooral voor het geestelijke werk, waaronder de *O vos amici mei* uit de titel. Dat is eigenlijk een oproep tot „beminde vrienden om zich open te stellen voor de Heer“. Filago was van 1623 tot aan zijn overlijden in 1644 eerste organist aan de San Marco onder kapelmeester Claudio Monteverdi. Het is ronduit triest dat deze muziek zolang vergeten bleef. Hier horen we puik vroege klassieke muziek, levendig gebracht en in een verrassend mooie verpakking. (JC)

O vos amici mei carissimi. Motets, Canzones and Sonates by Venetian Masters from the Time of Monteverdi, door Constanze Backes en Gerlinde Sämman (sopranen), Hermann Oswald (tenor), Markus Flaig (bas) en het ensemble Instrumenta Musica onder leiding van Ercole Nisini, Ramée (distributie Coda), RAM 0805, 21,20 euro.

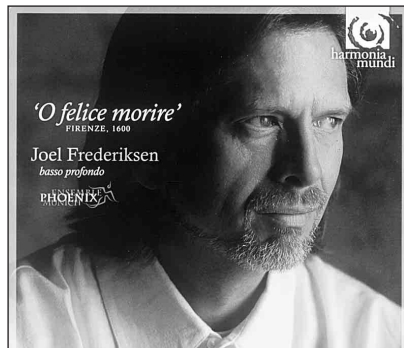
CD KLASSIEK

Arias en madrigalen
uit Firenze
Ensemble Phoenix

Joël Frederiksen bundelde op deze cd muziek uit Firenze van rond het jaar 1600. Hij brengt werk van Claudio Monteverdi, Stefano Landi, Johannes Kapsberger en Sigismondo d'India. Ook Giulio Caccini (1551-1618) is van de partij. Laatstgenoemde was actief als zanger, luitist en harpist en was een vurig voorvechter van de nieuwe stijl, met name van de terugkeer uit de ingewikkelde polyfonie naar de monodie, al dan niet met begeleiding. Caccini was ook een van de eersten die de verstaanbaarheid van de tekst als uitdrukking van diepe gevoelens voorstond.

Dit nieuwe inzicht drong snel door in de kerkmuziek. Muziek was niet langer het oproepen van een abstracte, harmonische en hemelse wereld. Kerkmuziek in de barok vertrekt integendeel van de gevoelens in het hart van de mens en een dergelijk dramatisch gebeuren vraagt om expressiviteit en felle schakeringen. En dat stelt dan weer specifieke eisen aan de stem. Voordracht en kennis van de tekst werden belangrijker. Overdrijft de componist evenwel met gevoelsgerichte expressie, dan wordt alles ook snel vervelend. Of omgekeerd, als iedere liefdesuiting moet vertaald worden in smachten en zuchten, dan werkt het op de duur op de lachspieren. Daarom leggen componisten zoals Caccini de nadruk op een zekere afstandelijkheid. Deze zienswijze typeert haast alle componisten van wie de diepe bas Joël Frederiksen liederen brengt. Gemeen aan de maten van de barok, durven we stellen dat zijn voordracht werkelijk top is. (JC)

O felice morire. Arie e madrigale, Firenze 1600, door Joel Frederiksen (bas) en het Ensemble Phoenix Munich, harmonia mundi, HMC 901999, 19,99 euro.

BELGIE EN ZIJN KONINGEN

Toen België in 1830 onafhankelijk werd, koos de grondwetgever voor een erfelijke monarchie. Er kwam niettemin een radicale breuk met het Ancien Régime. De macht van de koning werd aardig ingeperkt, want de eigenlijke uitvoerende macht kwam toe aan een regering die zich voor het parlement moet verantwoorden. Dat plaatje oogde in theorie mooi en duidelijk. De praktijk bleek echter moeilijker.

De eerste Belgische koning was nog helemaal opgegroeid en opgevoed in de traditie van vóór het Ancien Régime. Zijn macht laten inperken door een regering, liet hij dan ook niet zomaar gebeuren. Anderzijds had ons land nog geen parlementaire traditie en waren de regeringsleden nog niet voldoende gewapend om weerwerk te bieden aan de koninklijke macht.

Volgens de auteur was het wachten op de komst van politieke partijen alvorens hierin een nieuw evenwicht werd gevonden. En dan nog ging het niet zonder zware problemen, denken we maar aan het bitse conflict tussen Leopold III en zijn regering in mei 1940. Dat leidde er overigens toe dat de koninklijke macht na de oorlog danig werd beperkt. Dat een koning met lange ervaring toch een grote stempel kan drukken op de Belgische politiek, leert ons echter het koningschap van Boudewijn.

Over die ingewikkelde verhoudingen handelt dit boek. Van iedere koning krijgen we eerst een beknopte biografie, gevolgd door een schets van zijn verhouding tot de politieke problemen van zijn tijd en tot de politieke actoren. Mark Van den Wijngaert doet dat op een beknopte en sobere manier. Soms een tikkeltje schools echter, waardoor hier en daar herhalingen voorkomen. Maar alles bijeen een lezenswaardig en verhelderend boekje. De auteur besluit met een blik in de toekomst, waar de rol van de koning zich wellicht zal beperken „tot zijn rol van raadsman op de achtergrond“. (TO)

Mark Van den Wijngaert, België en zijn koningen. Van macht naar invloed, Manteau, Antwerpen, 2008, 184 blz., 17,95 euro, ISBN 978 90 223 2324 3.

KOKEN MET PASSIE

Een beetje laat voor dit jaar, maar beslist de moeite waard voor de veertigdagentijd van volgende jaar, presenteren we u dit boekje met veertig smakelijke recepten. Han Wilmink zocht inspiratie in de Bijbel, maar probeert ook mee te zijn met de tijd. Duurzaam geproduceerde ingrediënten worden op een originele wijze bereid.

Elke week van de veertigdagentijd krijgt een hoofdstuk toebedeeld. Naast de recepten voor de week biedt de auteur ook verwijzingen naar Bijbelteksten die met vasten te maken hebben. Ook is er wat achtergrond bij typische gebruiken, te beginnen bij vastenavond.

Het laatste hoofdstuk begint met Witte Donderdag en een wittebonensoep. Op Goede Vrijdag wordt tilapiafilet voorgesteld en op Verrijzeniszonndag eindigen we met een Italiaanse paastaart. Spinazie, gegrilde paprika's, olijven en oude kaas worden stevig gekruid met ui, look,

piment en in een korstdeeg gebakken tot een hartige taart. Beter nog wordt filodeeg gebruikt, traditioneel in 33 lagen, eentje voor elk levensjaar van Jezus.

Wij probeerden het uit. Op een zondag, want op die dag wordt er niet gevast, maar wel 'klein Pasen' gevierd, zo lezen we in de inleiding. Het filodeeg vervingen we door bladerdeeg zoals ook het recept suggereerde. Om de taart echt tot een paastaart te maken, worden er drie hele eieren in verstopt. En inderdaad, de tafolgenoten keken verrast op, toen de in deeg verpakte vulling werd aangesneden. (TH)

Han Wilmink, Koken met passie. 40 smakelijke recepten voor de vastentijd, Kok, Kampen, 2009, 144 blz., 15 euro, ISBN 978 90 435 1580 1.

JODENDOM

Zes jonge Nederlandse filosofen sloegen de handen in elkaar voor een hoogst inhoudelijk project over de grote godsdiensten. Dat resulteerde in toegankelijke boekjes, waarin de auteurs speuren naar de denkbeelden (mens- en wereldbeeld, moraal...) van gelovigen van verscheidene godsdiensten. Het gaat dus niet om inleidingen in de geschiedenis en de rituelen van een bepaalde godsdienst.

Vooral het deeltje over het jodendom beviel ons. Misschien kwam dat omdat de andere delen (over christendom en islam bijvoorbeeld) sterk Nederlands gekleurd zijn, en dat het boekje over het jodendom ook een Antwerpse insteek heeft. Auteur Hella van den Elshout is al vele jaren geboeid door het jodendom en bouwt haar verhoog op aan de hand van gesprekken met drie joden. Eén van hen, Hermine 'Mienke' Milgram-Weinreb, is een bekende figuur onder de Antwerpse orthodox levende joden. Zij was jarenlang directrice van een chassidische (streng joodse) meisjesschool in de Scheldestad en gaf rondleidingen en zingen.

Van den Elshout slaagt erin om ons een heel positief beeld te geven van vrome joden. Opvallend is ook dat haar drie gesprekspartners de regels van de religie op een andere manier invullen, maar tegelijk een grote eerbied koesteren ten aanzien van deze aloude Bijbelse richtlijnen. Religie is voor joden een werkwoord, niet zozeer een geloof of een leer.

Christenen hebben helaas een wat negatief beeld van de joodse voorschriften, die het hele leven regelen en erg gedetailleerd zijn. Zo mogen bijvoorbeeld de bestekken gebruikt voor vlees en melkbereidingen niet worden gemengd, en zijn er zeer strenge voedselvoorschriften. De gesprekspartners leggen evenwel heel verrassend in de beleving van hun religie de nadruk op het aspect vrijheid. Voor hen zijn het niet zozeer geboden of verboden, als wel voorschriften en richtlijnen. Het is hoogst confronterend deze visies op regels te leggen naast de strikte moraal en regels die christelijke Kerken uitvaardigden.

Een meer 'liberaal' levende Amsterdamse joodse dame gaat veel losser om met deze regels. Tegelijk voelt zij zich toch honderd procent gelovig. Uit de gesprekken blijkt dat iedere praktiserende jood in de verhouding tussen traditie en persoonlijke vrijheid zijn eigen weg zoekt, de één op een behoudende manier, de andere wat eigenzinniger. Dat leren wij dus ook: hoe sterk het jodendom iets individueels is.

Het boekje scherpt het eigen religieuze inzicht. Het jodendom daagt ons immers uit om één en ander van wat wij meenden onwrikbaar te zijn in een nieuw perspectief te zien. Het is natuurlijk beknopt, veeleer een smaakmaker om meer te leren. Dat *leren* (het bestuderen van de bronnen) is voor vrome joden trouwens een dagelijkse bezigheid. (EDS)

Hella van den Elshout, Jodendom. Jonge denkers over grote religies, Ten Have, Kampen, 2008, 126 blz., 15 euro, ISBN 978 90 259 5818 3.

Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.